

Journal of research in Persian language and literature education

The Impact of the "Cause and Effect" Strategy on Improving Reading Skills in
Beginner Non-Persian Learners at Al-Mustafa International University

Seyyed Behnam Alavi Moghadam

Associate Professor at Organization of Educational Research and Planning, Tehran, Iran

Seyyed Hosseim Mousavi Harami

*MA Student of Teaching Persian to Non Persian Speakers at Allameh Tabatabaee
University, Tehran, Iran*

Behzad Rahbar

Assisstant Professor at Allameh Tabatabaee University, Tehran, Iran

ABSTRACT

Background and Objectives: Reading is one of the essential skills that non-Persian learners must acquire. It not only improves text comprehension but also serves as a foundation for developing other language skills such as writing, speaking, and listening. This study examines the impact of the "Cause and Effect" strategy on enhancing the reading skills of beginner non-Persian learners at Al-Mustafa International University. This strategy helps learners recognize logical relationships between sentences and concepts, thereby strengthening analytical thinking and text comprehension. This research employed an experimental-interventional design using a randomized controlled trial (RCT) methodology. A total of 50 beginner Persian learners were randomly assigned to either the experimental or control group. The experimental group received an eight-week structured intervention focusing on the "Cause and Effect" strategy. Pre-test and post-test assessments were conducted using the standard reading comprehension test developed by the International Center for Persian Language Education (ICLPE) at Allamah Tabatabaee University. The results of the covariance analysis (ANCOVA) indicated that applying the "Cause and Effect" strategy significantly improved the overall reading skill scores. Notable progress was observed in general text comprehension, practical text comprehension, specialized texts, and information matching. However, no significant improvement was found in concept analysis, inference, and text completion. These findings suggest that this strategy can be an effective pedagogical approach in teaching Persian reading skills to non-Persian learners.

Keywords:

Reading skills,
Cause and Effect
strategy,
Non-Persian learners,
Persian language
education, Al-Mustafa
International University.

1 .Corresponding author
 behnamalavim@gmail.com

DOI: 10.48310/rpllp.2025.18291.1191

Received: 1403/02/14
Reviewed: 1403/07/24
Accepted: 1403/11/26
PP: 22

Citation (APA): Alavi moghadam, B & et all. (2025). The Impact of the "Cause and Effect" Strategy on Improving Reading Skills in Beginner Non-Persian Learners at Al-Mustafa International University. *The Journal of Theory and Practice in Teachers Education*, 5 (4), 49-70.

 <https://doi.org/10.48310/rpllp.2025.18291.1191>

میزان تأثیر راهبرد «علت و معلول» در بهبود مهارت خواندن در فارسی آموزان

مبتدی غیرفارسی زبان جامعه المصطفی

سیدبهنام علوی مقدم (نویسنده مسئول)

عضو هیات علمی سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی.

سیدحسین موسوی حرمی

دانشجوی کارشناسی ارشد علامه طباطبایی در رشته آرفا.

بهزاد رهبر

استادیار دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران.

چکیده

مهارت خواندن یکی از مهم ترین چالش ها برای فارسی آموزان غیرفارسی زبان است و استفاده از راهبردهای آموزشی می تواند به بهبود این مهارت کمک کند. پژوهش حاضر تأثیر راهبرد «علت و معلول» را در تقویت مهارت خواندن فارسی آموزان مبتدی غیرفارسی زبان جامعه المصطفی بررسی می کند. این راهبرد به درک روابط منطقی میان جملات و مفاهیم کمک کرده و تفکر تحلیلی زبان آموزان را تقویت می کند. مطالعه حاضر با استفاده از یک طرح آزمایشی - مداخله ای و روش کارآزمایی بالینی تصادفی کنترل شده (RCT) انجام شد. ۵۰ زبان آموز مبتدی به صورت تصادفی به دو گروه کنترل و آزمایش تقسیم شدند. گروه آزمایش طی ۸ هفته تحت آموزش راهبرد «علت و معلول» قرار گرفت و پیش آزمون و پس آزمون مهارت خواندن با استفاده از آزمون استاندارد مرکز بین المللی آموزش زبان فارسی (ICLPE) انجام شد. نتایج تحلیل کواریانس (ANCOVA) نشان داد که استفاده از راهبرد «علت و معلول» تأثیر معناداری بر بهبود نمره کل مهارت خواندن و بخش های مختلف آن، به ویژه درک مطلب متون عمومی، متون کاربردی، متون تخصصی و تطبیق اطلاعات دارد. با این حال، تفاوت معناداری در تحلیل و استنباط مفاهیم و تکمیل متن مشاهده نشد. یافته ها حاکی از آن است که این راهبرد می تواند به عنوان یک تکنیک مؤثر در آموزش مهارت خواندن فارسی به غیرفارسی زبانان به کار رود.

DOI:

10.48310/rpllp.2025.18291.1191

واژه های کلیدی:

مهارت خواندن،
راهبرد علت و معلول، فارسی آموزان
غیرفارسی زبان، آموزش زبان فارسی،
جامعه المصطفی.

۱. نویسنده مسئول

behnamalavim@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۲/۱۴

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۴/۲۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۳/۱۱/۲۶

شماره صفحات: ۲۲

مقدمه

مهارت خواندن در فارسی آموزان غیرفارسی‌زبان یکی از مهم‌ترین مهارت‌هایی است باید به‌خوبی کسب شود. این مهارت نه‌تنها به درک بهتر مطالب متنی کمک می‌کند، بلکه پایه‌ای برای توسعه سایر مهارت‌های زبانی مانند نوشتن، صحبت کردن و گوش دادن نیز است. با توجه به جنبه‌های مختلف این مهارت، از شناخت حروف و صداها تا درک مطلب و تمرینات مداوم، زبان آموزان می‌توانند به تدریج مهارت خواندن خود را بهبود بخشند. استفاده از راهبردها و منابع متنوع نیز می‌تواند به این فرآیند کمک کند. در نهایت، تمرین مداوم و استفاده از منابع مختلف کلید موفقیت در تقویت مهارت خواندن است (تهوری و سعیدی، ۱۳۹۹).

یادگیری زبان فارسی برای غیرفارسی‌زبانان می‌تواند چالش‌هایی را به همراه داشته باشد، به‌ویژه در زمینه خواندن. از آنجاکه خواندن نیاز به درک عمیق از متن و توانایی تحلیل و تسلط بر ساختارهای زبانی دارد، استفاده از راهبردهای آموزشی مناسب از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. راهبردهای فراوانی برای بهبود مهارت خواندن در فارسی آموزان وجود دارد. از جمله این راهبردها می‌توان به ایده اصلی پاراگراف، تشخیص ترتیب پاراگراف‌ها، پیش‌نمایش، کلی خواندن، سریع خواندن، دقیق خواندن، عناصر داستان، ارجاع، پیش‌بینی کردن، مراحل انجام کار، ترتیب اتفاق‌ها، شباهت‌ها و تفاوت‌ها، ارتباط جمله‌ها احساس افراد در داستان، ایجاد تصویر در ذهن، توصیه کردن، نتیجه‌گیری از متن، برداشت از متن، خلاصه کردن، سرنخ‌های متن و دها راهبرد دیگر اشاره کرد. یکی از این راهبردها، استفاده از علل و معلول‌ها در متون خواندنی است که می‌تواند به تقویت درک مطلب و تفکر تحلیلی در زبان آموزان کمک کند (آشلی، ۲۰۰۹).

آموزش و استفاده از راهبردها و مهارت‌های مختلف می‌تواند تأثیر قابل توجهی در بهبود مهارت‌های خواندن زبان آموزان غیرفارسی‌زبان داشته باشد (زرین فرد و همکاران، ۱۳۹۹). همانطور که اشاره شد یکی از این راهبردها، راهبرد «علت و معلول» است که به زبان آموزان کمک می‌کند تا ارتباط منطقی بین جملات و مفاهیم را درک کنند و به این ترتیب، مهارت خواندن آن‌ها بهبود یابد راهبرد «علت و معلول» به معنای شناسایی و درک رابطه‌ی بین یک رخداد یا مفهوم (علت) و پیامدهای آن (معلول) است. این راهبرد به دانش آموزان کمک می‌کند تا بفهمند چرا یک رخداد خاص به وقوع پیوسته است و چه نتایجی از آن رخداد به دست می‌آید (آشلی، ۲۰۰۹).

علت و معلول به رابطه‌ای اشاره دارد که میان دو پدیده وجود دارد. این نوع شناخت به زبان آموزان کمک می‌کند تا بتوانند پیوندهای معنایی را بین جملات و عبارات شناسایی کنند. در این راستا، بررسی و شناسایی علل و معلول‌ها در متن باعث می‌شود تا زبان آموزان بهتر بتوانند متون را درک کنند و به یک تحلیل صحیح دست یابند. در مهارت خواندن، استفاده از راهبرد «علت و معلول» به زبان آموزان این امکان را می‌دهد که متون را به‌صورت تحلیلی تر بخوانند و تجزیه و تحلیل عمیقی از محتوا داشته باشند. این

راهبرد می‌تواند به شکل‌های مختلفی مورد استفاده قرار گیرد، از جمله شناسایی جملاتی که رابطه علت و معلول را بیان می‌کنند، استفاده از نمودارهای بصری برای نمایش این روابط، و پرسیدن سؤالات کلیدی برای هدایت تحلیل (آشلی، ۲۰۰۹).

مطالعات متعددی نشان داده‌اند که تکنیک‌های آموزشی مختلف می‌توانند تأثیر قابل توجهی بر بهبود مهارت‌های زبانی داشته باشند. با این حال، میزان تأثیر هر راهبرد ممکن است بسته به زبان آموزان و شرایط آموزشی متغیر باشد در این میان، تکنیک «علت و معلول» به‌عنوان یکی از مؤثرترین راهبردهای آموزشی شناخته شده است که می‌تواند به فارسی‌آموزان غیرفارسی‌زبان کمک کند تا به شیوه‌ای سازمان‌یافته‌تر و منطقی‌تر به خواندن متون فارسی بپردازند (چن و یو، ۲۰۲۳). راهبرد «علت و معلول» یک استراتژی خواندن است که شامل شناسایی روابط علت و معلولی بین ایده‌ها در یک متن است. این راهبرد به‌ویژه برای متون پیچیده‌ای که شامل ایده‌ها و مفاهیم متعدد هستند مفید است. با شناسایی روابط علت و معلولی، خوانندگان می‌توانند متن را بهتر درک کنند و درک مطلب خود را بهبود بخشند. راهبرد علت و معلول یکی از مهم‌ترین ابزارها برای درک عمیق متن و تقویت مهارت خواندن است. این راهبرد به خواننده کمک می‌کند تا ارتباط بین وقایع، ایده‌ها و مفاهیم را درک کند و علت وقوع هر رویداد را بیابد. در واقع، با استفاده از این راهبرد، خواننده از سطحی‌نگری خارج شده و به تحلیل عمیق‌تر متن می‌پردازد (آشلی، ۲۰۰۹).

راهبرد علت و معلول با استفاده از ۴ ویژگی زیر به بهبود مهارت خواندن منجر خواهد شد؛

- درک بهتر متن: با شناسایی علت و معلول، خواننده می‌تواند به‌جای حفظ جزئیات، درک کلی از متن پیدا کند.

- تقویت حافظه: درک ارتباط بین ایده‌ها، به تقویت حافظه و یادآوری بهتر اطلاعات کمک می‌کند.

- افزایش توانایی استنباط: با تحلیل علل و معلول، خواننده می‌تواند اطلاعات ضمنی متن را استنباط کند.

- تقویت مهارت‌های تفکر انتقادی: این راهبرد به خواننده کمک می‌کند تا به‌طور انتقادی به متن نگاه کند و صحت اطلاعات را ارزیابی کند (آشلی، ۲۰۰۹).

به‌عنوان مثال در متن «در فصل زمستان، هوا سرد است و برف می‌بارد. به همین دلیل، مردم لباس گرم می‌پوشند و در خانه می‌مانند»، علت سرد بودن هوا در زمستان، تغییر زاویه تابش خورشید است. اما در متن صریحاً به این موضوع اشاره نشده است. با استفاده از راهبرد علت و معلول، خواننده می‌تواند این ارتباط را برقرار کند و درک عمیق‌تری از متن پیدا کند.

مثال دیگری از کاربرد راهبرد علت و معلول در بهبود مهارت خواندن فارسی، جمله «علی دیروز به دلیل بارش باران، نتوانست به مدرسه برود.» است. تحلیل این جمله با استفاده از راهبرد علت و معلول؛ علت: بارش باران، معلول: نرفتن علی به مدرسه.

پرسش‌های مدرس برای تقویت درک در این مثال می‌تواند این موارد باشد، چرا علی به مدرسه نرفت؟ (پاسخ: به دلیل بارش باران). اگر باران نمی‌بارید، چه اتفاقی می‌افتاد؟ (پاسخ: علی به مدرسه می‌رفت). چه عواملی دیگری ممکن است باعث شود کسی به مدرسه نرود؟ (پاسخ: بیماری، تعطیلی مدرسه و...).

باتوجه به مطالب ذکر شده سؤال اصلی پژوهش این است که آیا آموزش و استفاده از راهبرد و مهارت «علت و معلول» در بهبود مهارت خواندن فارسی آموزان غیرفارسی‌زبان مؤثر است؟

مهارت خواندن به توانایی درک و تفسیر متون نوشتاری گفته می‌شود. این مهارت، فرایند پیچیده‌ای است که طی آن، خواننده با استفاده از دانش زبانی، شناختی و تجربی خود، به تحلیل و تفسیر نمادهای نوشتاری می‌پردازد. به عبارت ساده‌تر، خواندن فرایندی است که طی آن، خواننده با خواندن کلمات، جملات و پاراگراف‌ها، معنای نهفته در متن را درک می‌کند (زرین فرد و همکاران، ۱۳۹۹).

اهمیت مهارت خواندن

مهارت خواندن یکی از مهم‌ترین مهارت‌های پایه است که در تمام جنبه‌های زندگی فردی و اجتماعی نقش دارد. از جمله اهمیت‌های مهارت خواندن می‌توان به موارد زیر اشاره کرد؛

- پایه و اساس یادگیری: خواندن، دروازه ورود به دنیای دانش و اطلاعات است.
- توسعه تفکر انتقادی: خواندن به افراد کمک می‌کند تا بتوانند اطلاعات را ارزیابی کنند، قضاوت‌های مستقل انجام دهند و به طور منطقی استدلال کنند.
- افزایش دایره لغات: با خواندن متون متنوع، دایره لغات افراد گسترش می‌یابد و توانایی بیان افکار و احساسات آن‌ها بهبود می‌یابد.
- تقویت حافظه: خواندن باعث تقویت حافظه و بهبود توانایی تمرکز می‌شود.
- افزایش لذت و سرگرمی: خواندن می‌تواند یک فعالیت لذت‌بخش و آرامش‌بخش باشد و به افراد کمک کند تا اوقات فراغت خود را به خوبی سپری کنند.
- پیشرفت تحصیلی و حرفه‌ای: مهارت خواندن قوی، پیش‌نیاز موفقیت در تحصیل و حرفه‌ای است (حقانی، ۱۳۸۳).

عوامل مؤثر بر مهارت خواندن

- عوامل مختلفی بر مهارت خواندن تأثیر می‌گذارند که می‌توان آن‌ها را به سه دسته اصلی تقسیم کرد:
- عوامل فردی: سن، هوش، انگیزه، پیش‌زمینه دانش، سبک یادگیری و عادت‌های مطالعه.
 - عوامل زبانی: دانش زبانی، آشنایی با ساختار زبان، آشنایی با اصطلاحات تخصصی و واژگان.
 - عوامل متنی: پیچیدگی متن، موضوع متن، ساختار متن، سبک نگارش و هدف نویسنده (قنسولی هزاره و الهی، ۱۳۸۹).

خواندن به‌عنوان یک فرایند فعال

خواندن یک فرایند فعال و تعاملی است. خواننده در حین خواندن با متن تعامل می‌کند، پیش‌بینی می‌کند، سؤال می‌پرسد، اطلاعات را با دانش قبلی خود مرتبط می‌کند و به دنبال یافتن معنای عمیق‌تر متن است.

تفاوت‌های خواندن در زبان اول و دوم

خواندن در زبان اول و دوم تفاوت‌های اساسی دارد. در زبان اول، خواننده به طور خودکار و بدون صرف انرژی زیاد می‌تواند متن را درک کند. اما در زبان دوم، خواننده باید تلاش بیشتری کند تا ساختار جمله‌ها، واژگان جدید و تفاوت‌های فرهنگی را درک کند (احمدی و همکاران، ۱۳۹۳).

اهمیت مهارت خواندن در یادگیری زبان

مهارت خواندن نقش بسیار مهمی در یادگیری زبان دوم دارد. از طریق خواندن، یادگیرنده با واژگان جدید، ساختارهای زبانی و فرهنگ زبان هدف آشنا می‌شود. همچنین، خواندن به یادگیرنده کمک می‌کند تا مهارت‌های شنیداری، گفتاری و نوشتاری خود را بهبود بخشد (صحرایی و همکاران، ۱۴۰۰).

مهارت خواندن، توانایی درک و تفسیر متون نوشتاری است. این مهارت، ستون فقرات یادگیری و توسعه فردی محسوب می‌شود و در تمامی جنبه‌های زندگی از جمله تحصیل، کار و تعاملات اجتماعی نقش اساسی ایفا می‌کند (صحرایی و همکاران، ۱۴۰۰).

اجزای مهارت خواندن

مهارت خواندن یک فرایند پیچیده است که از چندین جزء اصلی تشکیل شده است. هر کدام از این اجزاء، نقشی کلیدی در درک و تفسیر متون ایفا می‌کنند (طباطبایی، ۱۳۹۱). در زیر به طور مفصل به هر یک از این اجزاء می‌پردازیم:

درک لغوی

تعریف: توانایی شناخت معنای کلمات و اصطلاحات به کاررفته در متن.

اهمیت: درک لغوی پایه و اساس درک متن است. بدون شناخت معنای کلمات، درک معنای کلی متن امکان‌پذیر نیست.

عوامل مؤثر:

دایره لغات: گستردگی دایره لغات فرد، به طور مستقیم بر توانایی او در درک متن تأثیر می‌گذارد.

آشنایی با هم‌خانواده‌ها، مترادف‌ها و متضادها: شناخت این مفاهیم به فهم بهتر معنای کلمات کمک می‌کند.

شناخت اصطلاحات تخصصی: درک اصطلاحات تخصصی مرتبط با موضوع متن، برای درک عمیق‌تر ضروری است.

درک ساختاری

تعریف: توانایی تشخیص ساختار جمله‌ها، پاراگراف‌ها و کل متن.

اهمیت: درک ساختار متن، به خواننده کمک می‌کند تا ارتباط بین ایده‌ها را بهتر درک کند و معنای کلی متن را استنباط کند.

عوامل مؤثر:

شناخت انواع جمله: جمله‌های خبری، سؤالی، امری و شرطی هر کدام ساختار متفاوتی دارند.

شناخت نقش کلمات در جمله: شناخت نقش هر کلمه در جمله (فاعل، فعل، مفعول) برای درک ساختار جمله ضروری است.

شناخت علائم نگارشی: علائم نگارشی مانند نقطه، ویرگول، نقطه‌ویرگول و... به سازماندهی اطلاعات در متن کمک می‌کنند.

درک معنایی

تعریف: توانایی استنباط معنای کلی متن، تشخیص ایده اصلی، شناسایی جزئیات مهم و درک منظور نویسنده.

اهمیت: درک معنایی بالاترین سطح درک متن است و به خواننده اجازه می‌دهد تا به طور عمیق با متن ارتباط برقرار کند.

عوامل مؤثر:

دانش پیشین: دانش قبلی خواننده در مورد موضوع متن، به او کمک می‌کند تا مفاهیم جدید را بهتر درک کند.

استنباط: توانایی استنباط و حدس‌زدن معنای کلمات و عبارات ناشناخته.

تعمیم: توانایی تعمیم مفاهیم و کاربرد آن‌ها در موقعیت‌های مختلف.

تحلیل و ارزیابی: توانایی تحلیل اطلاعات و ارزیابی صحت و اعتبار آن‌ها.

درک ضمنی

تعریف: توانایی درک معنای ضمنی و مفاهیم نهفته در متن. این به معنای درک مفاهیمی است که به طور مستقیم بیان نشده‌اند، اما از خلال کلمات و عبارات می‌توان به آن‌ها پی برد.

اهمیت: درک ضمنی به خواننده کمک می‌کند تا به لایه‌های عمیق‌تر متن نفوذ کند و بین سطرهای متن را بخواند.

مهارت‌های زبانی

لغت‌شناسی: شناخت ریشه کلمات، پیشوندها و پسوندها، هم‌خانواده‌ها و مترادف‌ها.

دستور زبان: آشنایی با قواعد دستوری زبان، مانند ساختار جمله، زمان‌های فعل و... .

صوت‌شناسی: توانایی تشخیص صداها و تلفظ زبان و تلفظ صحیح کلمات.

مهارت‌های شناختی

توجه: تمرکز بر متن و جلوگیری از حواس‌پرتی.

حافظه: به‌خاطر سپردن اطلاعات مهم متن.

تفکر انتقادی: ارزیابی اطلاعات، تشخیص خطاها و استدلال منطقی.

حل مسئله: حل مشکلات و ابهامات موجود در متن

راهبردهای خواندن

راهبردهای خواندن، مجموعه‌ای از روش‌ها و تکنیک‌هایی هستند که به خواننده کمک می‌کنند تا بتواند متون را به طور مؤثرتر و عمیق‌تر درک کند. این راهبردها به خواننده اجازه می‌دهند تا اطلاعات را بهتر سازماندهی کند، ارتباطات بین ایده‌ها را بهتر درک کند و به‌طور کلی از خواندن لذت بیشتری ببرد.

تعریف و انواع راهبردهای خواندن

تعریف: راهبردهای خواندن، مهارت‌ها و تکنیک‌هایی هستند که خواننده به طور آگاهانه و فعال برای درک بهتر متن به کار می‌گیرد. این راهبردها به خواننده کمک می‌کنند تا بتواند هدف خود از خواندن را مشخص کند، اطلاعات مورد نیاز را از متن استخراج کند و به سؤالات خود پاسخ دهد.

راهبردهای خواندن را می‌توان به دسته‌های مختلفی تقسیم کرد:

راهبردهای قبل از خواندن: این راهبردها قبل از شروع خواندن متن به کار می‌روند و به خواننده کمک می‌کنند تا برای خواندن آماده شود.

پیش‌بینی: بر اساس عنوان، تصاویر و اطلاعات قبلی، خواننده پیش‌بینی می‌کند که در متن چه موضوعاتی مطرح خواهد شد.

فعال‌سازی دانش قبلی: خواننده اطلاعات قبلی خود را در مورد موضوع متن فعال می‌کند تا به درک بهتر آن کمک کند.

تعیین هدف از خواندن: خواننده مشخص می‌کند که چرا می‌خواهد متن را بخواند و چه چیزی می‌خواهد از آن به دست آورد.

راهبردهای حین خواندن: این راهبردها در حین خواندن متن به کار می‌روند و به خواننده کمک می‌کنند تا به طور فعال با متن درگیر شود.

پرسشگری: خواننده در حین خواندن سؤالاتی را مطرح می‌کند و به دنبال یافتن پاسخ آن‌ها در متن است. تعیین ایده اصلی: خواننده سعی می‌کند ایده اصلی هر پاراگراف یا کل متن را شناسایی کند.

تعیین جزئیات مهم: خواننده جزئیات مهمی را که از ایده اصلی پشتیبانی می‌کنند، مشخص می‌کند.

استنباط: خواننده با استفاده از اطلاعات موجود در متن، به استنباط‌هایی در مورد معنای ضمنی متن می‌پردازد.

ارتباط‌دادن اطلاعات: خواننده اطلاعات جدید را با دانش قبلی خود مرتبط می‌کند.

خلاصه‌سازی: خواننده ایده‌های اصلی متن را به طور خلاصه بیان می‌کند.

تصورسازی: خواننده سعی می‌کند تصاویری از آنچه در متن توصیف شده است، در ذهن خود ایجاد کند. راهبردهای بعد از خواندن: این راهبردها پس از پایان خواندن متن به کار می‌روند و به خواننده کمک می‌کنند تا درک خود از متن را ارزیابی کنند.

مرور: خواننده به طور خلاصه مطالب مهم متن را مرور می‌کند.

ارزیابی: خواننده درک خود از متن را ارزیابی می‌کند و مشخص می‌کند که آیا به تمام سؤالات خود پاسخ داده است یا خیر.

بحث و گفتگو: خواننده با دیگران در مورد متن بحث و گفتگو می‌کند تا درک عمیق‌تری از آن پیدا کند.

راهبرد علت و معلول

یکی از مهم‌ترین راهبردهای خواندن، راهبرد علت و معلول است. در این راهبرد، خواننده به دنبال شناسایی روابط علت و معلولی در متن است. یعنی سعی می‌کند بفهمد که چرا اتفاقی رخ داده است یا چه عواملی باعث بروز یک نتیجه شده‌اند. این راهبرد به خواننده کمک می‌کند تا درک عمیق‌تری از متن پیدا کند و بتواند پیش‌بینی کند که چه اتفاقاتی ممکن است در آینده رخ دهد (آشلی، ۲۰۰۹).

مقایسه راهبرد علت و معلول با سایر راهبردهای خواندن

راهبرد علت و معلول با سایر راهبردهای خواندن مانند تعیین ایده اصلی، استنباط و خلاصه‌سازی ارتباط تنگاتنگی دارد. برای مثال، برای تعیین ایده اصلی یک متن، ممکن است لازم باشد که روابط علت و معلولی بین ایده‌های مختلف را شناسایی کنیم. همچنین، برای خلاصه‌سازی یک متن، می‌توانیم به بیان روابط علت و معلولی بین حوادث و رویدادهای مهم بپردازیم (آشلی، ۲۰۰۹).

چگونگی آموزش راهبردهای خواندن

برای آموزش راهبردهای خواندن، می‌توان از روش‌های مختلفی استفاده کرد. برخی از این روش‌ها عبارت‌اند از:

مدل‌سازی: معلم به عنوان یک مدل، نحوه استفاده از راهبردهای مختلف را به دانش‌آموزان نشان می‌دهد. تمرین‌های هدایت‌شده: معلم به دانش‌آموزان تمرین‌هایی می‌دهد که در آن‌ها از آن‌ها خواسته می‌شود تا از راهبردهای خاصی استفاده کنند.

گفتگو و بحث: معلم با دانش‌آموزان در مورد متون مختلف بحث و گفتگو می‌کند و از آن‌ها می‌خواهد تا راهبردهای مختلف را به کار ببرند.

ارائه بازخورد: معلم به دانش‌آموزان بازخورد می‌دهد تا آن‌ها بتوانند عملکرد خود را بهبود بخشند (دائمی، ۱۳۹۱).

پیشینه پژوهش

صحرايي و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی تحت عنوان «تأثیر نقشه مفهومی بر تقویت مهارت خواندن و انگیزه فارسی‌آموزان خارجی» به اثر بخشی نقشه مفهومی را بر تقویت مهارت خواندن و انگیزه فارسی‌آموزان خارجی سطح میانی پرداختند. یافته‌های به دست آمده از تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که بین میانگین عملکرد گروه آزمایش با گروه کنترل تفاوت معناداری وجود دارد. همچنین مابین انگیزه خواندن زبان‌آموزان در آموزش پیش و پس از نقشه مفهومی، تفاوت معناداری وجود دارد. می‌توان

نتیجه گرفت که آموزش مبتنی بر راهبرد نقشه مفهومی نقش پررنگ و تأثیر بسزایی در تقویت مهارت خواندن و انگیزه دارد.

تهوری و سعیدی (۱۳۹۹) در پژوهشی تحت عنوان «سبک های یادگیری و مهارت خواندن فارسی آموزان غیر فارسی زبان سطح پیشرفته» با ۳۰ نمونه مرکز آموزش زبان فارسی دانشگاه شهید بهشتی تهران به این نتیجه رسیدند که بین سبک های یادگیری حرکتی و دیداری و مهارت خواندن رابطه معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر فارسی آموزانی که در آزمون خواندن موفق تر عمل کرده بودند دارای سبک یادگیری حرکتی و دیداری هستند.

چن و یو (۲۰۲۳) در پژوهشی تحت عنوان «اثرات خواندن گسترده بر کسب واژگان و روان خوانی زبان آموزان انگلیسی به عنوان زبان خارجی» به بررسی تأثیرات خواندن گسترده (Extensive Reading) بر کسب واژگان و روان خوانی زبان آموزان انگلیسی به عنوان زبان خارجی پرداخته اند. شرکت کنندگان این پژوهش، ۱۰۰ نفر از زبان آموزان دانشگاهی در تایوان بودند که به دو گروه تقسیم شدند: گروه خواندن گسترده و گروه کنترل. گروه خواندن گسترده به مدت ۱۲ هفته در برنامه خواندن گسترده شرکت کردند، در حالی که گروه کنترل به کلاس های معمول خود ادامه دادند. نتایج این پژوهش نشان داد که گروه خواندن گسترده در مقایسه با گروه کنترل، پیشرفت قابل توجهی در هر دو زمینه کسب واژگان و روان خوانی داشته اند. به طور خاص، گروه خواندن گسترده افزایش قابل توجهی در حجم واژگان، دانش واژگانی و سرعت خواندن را نشان دادند. پژوهشگران نتیجه گیری کردند که خواندن گسترده روشی مؤثر برای بهبود کسب واژگان و روان خوانی زبان آموزان انگلیسی به عنوان زبان خارجی است. آن ها توصیه کردند که خواندن گسترده به عنوان یک تمرین منظم در کلاس های زبان انگلیسی گنجانده شود.

چنگ و لی (۲۰۲۳) در پژوهشی تحت عنوان «تأثیر آموزش صریح ساختار متن بر درک مطلب خواندن زبان دوم: یک متاآنالیز». اثرات آموزش صریح ساختار متن (ESTI) بر درک مطلب خواندن زبان آموزان دوم را بررسی کردند. پژوهشگران با جستجوی سیستماتیک در منابع علمی، ۲۹ مطالعه ای که معیارهای ورود به مطالعه را داشتند، شناسایی کردند. نتایج این متاآنالیز نشان داد که آموزش صریح ساختار متن تأثیر مثبت و قابل توجهی بر درک مطلب خواندن زبان آموزان دوم دارد. به طور خاص، مشخص شد که این روش آموزشی برای زبان آموزان در همه سنین و سطوح مهارت مؤثر است. همچنین پژوهشگران دریافتند که آموزش صریح ساختار متن زمانی که با سایر استراتژی های درک مطلب ترکیب شود، مؤثرتر است. پژوهشگران نتیجه گیری کردند که آموزش صریح ساختار متن روشی مؤثر برای بهبود درک مطلب خواندن زبان آموزان دوم است. آن ها توصیه کردند که این روش به عنوان یک تمرین منظم در آموزش خواندن زبان دوم گنجانده شود.

وانگ و لیو (۲۰۲۳) در پژوهشی تحت عنوان «تأثیر داستان گویی دیجیتال بر انگیزش و مشارکت خواندن زبان آموزان دوم در زمینه آموزش زبان انگلیسی» به این نتیجه رسیدند که داستان گویی دیجیتال می تواند انگیزش خواندن زبان آموزان دوم را افزایش دهد. این امر به ویژه در مورد زبان آموزانی که از

خواندن متن‌های سنتی خسته شده‌اند یا انگیزه کمی برای خواندن دارند، صادق است. همچنین داستان‌گویی دیجیتال می‌تواند مشارکت زبان‌آموزان در فعالیت‌های خواندن را افزایش دهد. این امر به‌ویژه در مورد زبان‌آموزانی که معمولاً در کلاس درس منفعل هستند، صادق است.

چیم و راسل (۲۰۲۱) «بررسی تأثیر محیط یادگیری بر مهارت خواندن» به بررسی تأثیر محیط یادگیری بر مهارت خواندن دانش‌آموزان می‌پردازند. در این مطالعه، پژوهشگران به تحلیل ابعاد مختلف محیط یادگیری، از جمله ویژگی‌های فیزیکی کلاس، تنوع محتوای آموزشی و تعاملات اجتماعی میان دانش‌آموزان و معلمان می‌پردازند. نتایج نشان می‌دهد که محیط یادگیری مثبت و حامی، می‌تواند به طور قابل توجهی بر بهبود مهارت‌های خواندن دانش‌آموزان تأثیر بگذارد. به‌علاوه، پژوهش از اهمیت فراهم‌آوردن فضایی خلاق و تشویق‌کننده برای یادگیری، به‌خصوص در مراحل ابتدایی تحصیل، سخن می‌گوید. چیم و راسل همچنین بر ضرورت آموزش معلمان در زمینه بهبود کیفیت محیط‌های یادگیری تأکید می‌کنند. این مقاله به بررسی روش‌های مختلفی می‌پردازد که معلمان می‌توانند از آن‌ها برای ارتقای مهارت‌های خواندن در دانش‌آموزان استفاده کنند. پژوهشگران با ذکر مثال‌های عملی و مطالعات موردی، سعی دارند نشان دهند که چگونه می‌توان با تغییرات ساده در محیط یادگیری، انگیزه و علاقه دانش‌آموزان را برای خواندن افزایش داد. به‌طور کلی، این مقاله نتیجه‌گیری می‌کند که ایجاد محیط‌های یادگیری مناسب، می‌تواند نقش حیاتی در پیشرفت آموزشی دانش‌آموزان ایفا کند و دستاوردهای آنان را در زمینه مهارت‌های خواندن بهبود بخشد.

روش پژوهش

تحقیق حاضر یک طرح آزمایشی - مداخله‌ای از نوع کاربردی است که با استفاده از طرح کارآزمایی بالینی تصادفی کنترل شده (RCT) انجام خواهد شد. شرکت‌کنندگان به طور تصادفی به یکی از دو گروه تقسیم شدند؛ گروه آزمایشی یا مداخله که آموزش و تمرینات راهبرد علت و معلول را دریافت و یک گروه کنترل بدون دریافت این راهبرد. گروه مداخله در یک برنامه آموزشی تحت نظارت دو بار در هفته به مدت ۸ هفته شرکت نمودند.

جامعه آماری پژوهش حاضر زبان‌آموزان مبتدی غیرفارسی‌زبان مرکز جامعه المصطفی هستند که در ترم اول سال ۱۴۰۳-۱۴۰۴ در این مرکز مشغول به تحصیل‌اند.

برای انتخاب نمونه از روش نمونه‌گیری تصادفی استفاده شد. بدین صورت که ۵۰ نمونه از زبان‌آموزان مبتدی غیرفارسی‌زبان مرکز جامعه المصطفی به‌صورت تصادفی بر حسب کد زبان‌آموزی انتخاب و در صورت تمایل به شرکت در طرح به‌صورت تصادفی در دو گروه آزمایش و کنترل (۲۵ تایی) توزیع شدند. در پژوهش حاضر از آزمون مرکز بین‌المللی آموزش زبان فارسی (ICLPE) دانشگاه علامه طباطبایی استفاده شد. نمرات آزمون در دو مرحله پیش‌آزمون (قبل از اجرای مداخله در هر دو گروه کنترل و

آزمایش) و پس‌آزمون (پس از مداخله در هر دو گروه) جمع‌آوری شدند. بخش‌های مختلف این آزمون به شرح جدول ۱ است.

جدول ۱: بخش‌های مختلف آزمون مهارت خواندن

بخش	هدف	تعداد سؤالات
درک مطلب متون عمومی	ارزیابی توانایی فهم ایده‌های اصلی و جزئیات متون عمومی.	۴
خواندن متون کاربردی	ارزیابی توانایی خواندن و درک متون روزمره مانند آگهی‌ها، دستورالعمل‌ها یا نامه‌ها	۴
خواندن متون تخصصی	سنجش توانایی فهم متون تخصصی و علمی	۲
تحلیل و استنباط مفاهیم	ارزیابی توانایی تحلیل و تفسیر پیام نویسنده	۲
خواندن و تکمیل متن	ارزیابی دانش واژگان و توانایی تکمیل جملات	۴
تطبیق اطلاعات	ارزیابی توانایی تطبیق جملات با پاراگراف یا بخش‌های متن	۴
کل آزمون		۲۰

مداخله ۸ هفته‌ای در گروه آزمایش به شرح روش زیر می‌باشد:

هدف: این طرح مداخله‌ای ۸ هفته‌ای به منظور آموزش و استفاده از راهبرد «علت و معلول» برای ارتقای مهارت خواندن فارسی‌آموزان غیرفارسی‌زبان طراحی شده است.

مخاطب: این طرح برای فارسی‌آموزان غیرفارسی‌زبان در سطوح مقدماتی در حال یادگیری خواندن به زبان فارسی هستند، با ۲۵ نمونه (در هر گروه) که به صورت تصادفی در دسترس انتخاب خواهند شد، اجرا خواهد شد.

مدت‌زمان: ۸ هفته، ۲ جلسه ۶۰ دقیقه‌ای در هفته

مواد:

- متون فارسی در سطوح مختلف (اخبار، داستان، مقالات علمی)
- نمودارها، گراف‌ها و سازمان‌دهنده‌های گرافیکی
- برگه‌های کار و تمرین

فعالیت‌ها:

هفته ۱:

- معرفی راهبرد «علت و معلول» و اهمیت آن در درک مطلب
- آموزش شناسایی کلمات و عبارات کلیدی مرتبط با روابط علت و معلول
- تمرین شناسایی روابط علت و معلول در جملات و پاراگراف‌های ساده

هفته ۲:

- استفاده از نمودارها و گراف‌ها برای ترسیم روابط علت و معلول در متن
- تمرین ترسیم نمودارها و گراف‌ها برای متون مختلف
- بحث و گفتگو در مورد روابط علت و معلول در متون خوانده شده

هفته ۳:

- آموزش استفاده از سازمان‌دهنده‌های گرافیکی برای خلاصه‌سازی متن با تمرکز بر روابط علت و معلول
- تمرین استفاده از سازمان‌دهنده‌های گرافیکی برای متون مختلف
- ارائه و اشتراک‌گذاری خلاصه‌سازی‌های متون توسط فارسی‌آموزان

هفته ۴:

- آموزش نوشتن پاراگراف‌هایی با تمرکز بر روابط علت و معلول
- تمرین نوشتن پاراگراف در مورد موضوعات مختلف با استفاده از روابط علت و معلول
- ارائه و ویرایش پاراگراف‌های نوشته شده توسط فارسی‌آموزان

هفته ۵:

- خواندن متون پیچیده‌تر با تمرکز بر روابط علت و معلول
- بحث و گفتگو در مورد مفاهیم عمیق‌تر مرتبط با روابط علت و معلول در متن
- تحلیل و تفسیر متون با توجه به روابط علت و معلول

هفته ۶:

- استفاده از راهبرد «علت و معلول» برای ارزیابی و نقد متون
- تمرین ارزیابی و نقد متون مختلف با استفاده از روابط علت و معلول
- ارائه و بحث در مورد ارزیابی‌ها و نقدهای انجام شده توسط فارسی‌آموزان

هفته ۷:

- مرور و جمع‌بندی مطالب آموزش داده شده
- بحث و گفتگو در مورد تجربیات و بازخورد فارسی‌آموزان از مداخله

هفته ۸:

- انجام آزمون نهایی برای سنجش مهارت خواندن با تمرکز بر راهبرد «علت و معلول»
- تقدیر از فارسی‌آموزان شرکت‌کننده در طرح مداخله.

آزمون آنالیز کواریانس استفاده خواهد شد. آزمون‌ها در این پژوهش به کمک نرم‌افزار SPSS.27 انجام خواهد شد و حداکثر سطح خطای آلفا جهت آزمون فرضیه‌ها ۰/۰۵ در نظر گرفته خواهد شد. آزمون تجزیه و تحلیل کواریانس (ANCOVA) یک روش آماری قدرتمند برای مقایسه میانگین دو گروه یا بیشتر در یک طرح آزمایشی است، زمانی که یک متغیر مزاحم وجود دارد که ممکن است بر متغیر وابسته تأثیر بگذارد. این روش به محققان اجازه می‌دهد تا اثر متغیر مزاحم را از بین ببرند و برآورد دقیق‌تری از اثر متغیر مستقل بر متغیر وابسته به دست آورند.

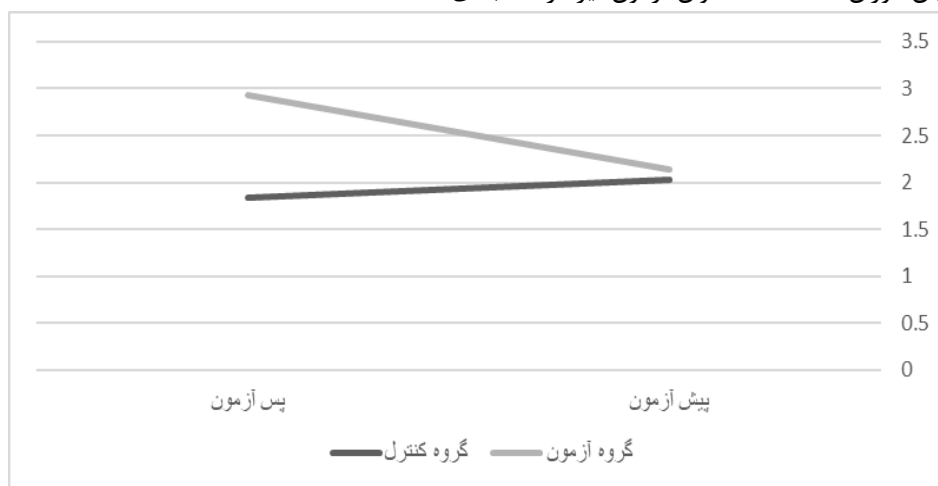
یافته‌ها

باید جداول ۲ الی ۸ خلاصه نتیجه آزمون‌های آنالیز کواریانس برای بررسی تفاوت ۶ بخش مهارت خواندن شامل درک مطلب متون عمومی، خواندن متون کاربردی، خواندن متون تخصصی، تحلیل و استنباط مفاهیم، خواندن و تکمیل متن و تطبیق اطلاعات و نمره کل مهارت خواندن در دو گروه آزمایش و کنترل را نشان می‌دهد.

جدول ۲: خلاصه نتایج آزمون آنالیز کواریانس درک مطلب متون عمومی

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره آزمون (F)	سطح معنی‌داری	توان آزمون
اثر ثابت	۱۱۱/۴۸۱	۱	۱۱۱/۴۸۱	۶۵/۶۴۲	۰/۰۰۱	
اثر پیش‌آزمون	۰/۵۳۰	۱	۰/۵۳۰	۰/۳۱۲	۰/۵۷۹	
اثر گروه (مداخله)	۹/۸۸۵	۱	۹/۸۸۵	۵/۸۲۱	۰/۰۱۹	۰/۶۶۰
اثر خطا	۹۶/۸۰۴	۵۷	۱/۶۹۸			
اثر کل	۴۹۲/۰	۶۰				

نتیجه آزمون آنالیز کواریانس در مورد درک مطلب متون عمومی در جدول ۴-۹ خلاصه شده است. ملاحظه می‌شود که اثر گروه بر نمره معنی‌دار است ($\text{sig} = 0/019 < 0/05$)، بدین معنی که بین دو گروه آزمایش و کنترل تفاوت معنی‌داری در بهبود نمره درک مطلب متون عمومی وجود دارد. باتوجه به میانگین نمرات پس‌آزمون آموزش علت و معلول تأثیر مثبت و معنی‌داری بر نمره درک مطلب متون عمومی زبان‌آموزان داشته است. توان آزمون نیز در حد بالای ۰/۶۶۰ است.

نمودار ۱: مقایسه میانگین نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون درک مطلب متون عمومی در دو گروه آزمون و

کنترل

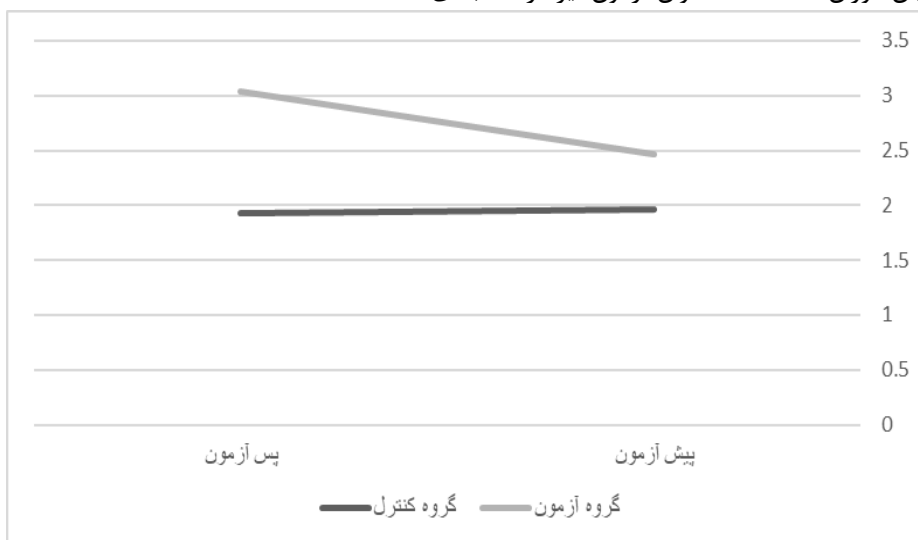
جدول ۳: خلاصه نتایج آزمون آنالیز کواریانس خواندن متون کاربردی

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره آزمون (F)	سطح معنی‌داری	توان آزمون
--------------	--------------	------------	----------------	-----------------	---------------	------------

میزان تأثیر راهبرد «علت و معلول» در بهبود مهارت خواندن... / سیدبهنام علوی مقدم و همکاران ۶۳

۰/۵۵۳	اثر ثابت	۱۲۶/۰۱۹	۱	۱۲۶/۰۱۹	۰/۰۰۱
	اثر پیش‌آزمون	۰/۰۷۳	۱	۰/۰۷۳	۰/۷۹۳
	اثر گروه (مداخله)	۴/۷۹۹	۱	۴/۷۹۹	۰/۰۳۸
	اثر خطا	۶۰/۳۶۰	۵۷	۱/۰۵۹	
	اثر کل	۵۱۹/۰	۶۰		

نتیجه آزمون آنالیز کواریانس در مورد خواندن متون کاربردی در جدول ۴-۱۰ خلاصه شده است. ملاحظه می‌شود که اثر گروه بر نمره معنی‌دار است ($\text{Sig} = 0/038 < 0/05$)، بدین معنی که بین دو گروه آزمایش و کنترل تفاوت معنی‌داری در بهبود نمره خواندن متون کاربردی وجود دارد. باتوجه‌به میانگین نمرات پس‌آزمون آموزش علت و معلول تأثیر مثبت و معنی‌داری بر نمره خواندن متون کاربردی زبان‌آموزان داشته است. توان آزمون نیز در حد بالای ۰/۵۵۳ است.

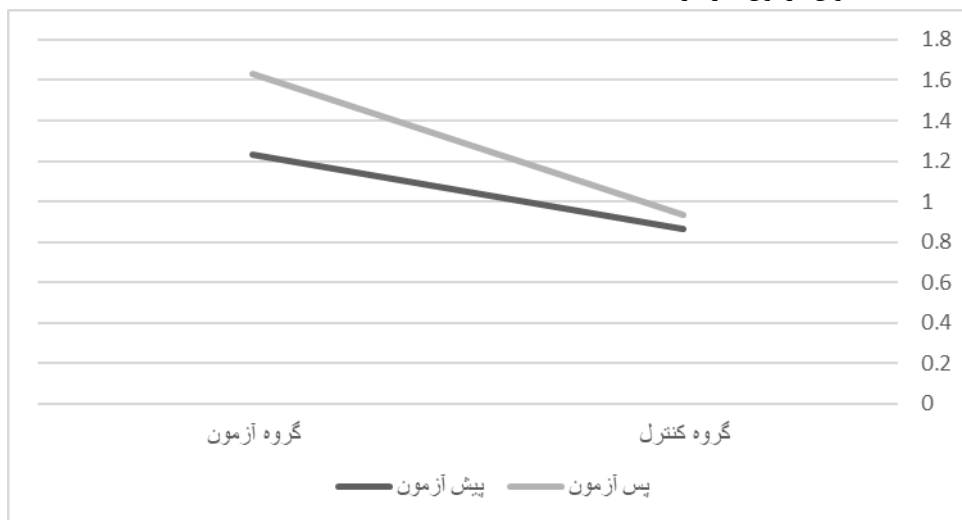
نمودار ۲: مقایسه میانگین نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون خواندن متون کاربردی در دو گروه آزمون و کنترل

جدول ۴: خلاصه نتایج آزمون آنالیز کواریانس خواندن متون تخصصی

توان آزمون	منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره آزمون (F)	سطح معنی‌داری
۰/۷۶۹	اثر ثابت	۵۱/۶۷۲	۱	۵۱/۶۷۲	۱۶۰/۸۲۱	۰/۰۰۱
	اثر پیش‌آزمون	۰/۰۱۹	۱	۰/۰۱۹	۰/۰۶۰	۰/۸۰۸
	اثر گروه (مداخله)	۲/۴۱۴	۱	۲/۴۱۴	۷/۵۱۴	۰/۰۰۸
	اثر خطا	۱۸/۳۱۴	۵۷	۰/۳۲۱		
	اثر کل	۱۴۴/۰	۶۰			

نتیجه آزمون آنالیز کواریانس در مورد خواندن متون تخصصی در جدول ۴ خلاصه شده است. ملاحظه می‌شود که اثر گروه بر نمره معنی‌دار است ($\text{Sig} = 0/008 < 0/05$)، بدین معنی که بین دو گروه آزمایش و کنترل تفاوت معنی‌داری در بهبود نمره خواندن متون تخصصی وجود دارد. باتوجه‌به میانگین نمرات

پس‌آزمون آموزش علت و معلول تأثیر مثبت و معنی‌داری بر نمره خواندن متون تخصصی زبان‌آموزان داشته است. توان آزمون نیز در حد بالای ۰/۷۶۹ است.

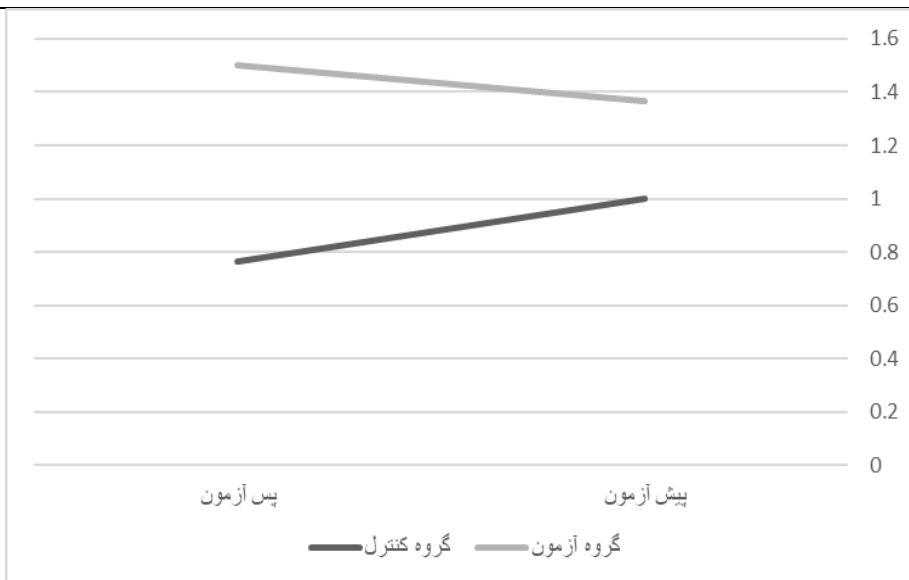

نمودار ۳: مقایسه میانگین نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون خواندن متون تخصصی در دو گروه آزمون و کنترل

جدول ۵: خلاصه نتایج آزمون آنالیز کواریانس تحلیل و استنباط مفاهیم

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره آزمون (F)	سطح معنی‌داری	توان آزمون
اثر ثابت	۴۸/۷۴۰	۱	۴۸/۷۴۰	۱۲۰/۰۳۰	۰/۰۰۱	
اثر پیش‌آزمون	۰/۲۴۶	۱	۰/۲۴۶	۰/۶۳۲	۰/۴۳۰	
اثر گروه (مداخله)	۰/۱۷۷	۱	۰/۱۷۷	۰/۴۵۴	۰/۵۰۳	۰/۱۰۲
اثر خطا	۲۲/۲۲۰	۵۷	۰/۳۹۰			
اثر کل	۱۴۶/۰	۶۰				

نتیجه آزمون آنالیز کواریانس در مورد تحلیل و استنباط مفاهیم در جدول ۵ خلاصه شده است. ملاحظه می‌شود که اثر گروه بر نمره معنی‌دار نیست ($\text{Sig} = 0.503 > 0.05$)، بدین معنی که بین دو گروه آزمایش و کنترل تفاوت معنی‌داری در بهبود نمره تحلیل و استنباط مفاهیم وجود ندارد.

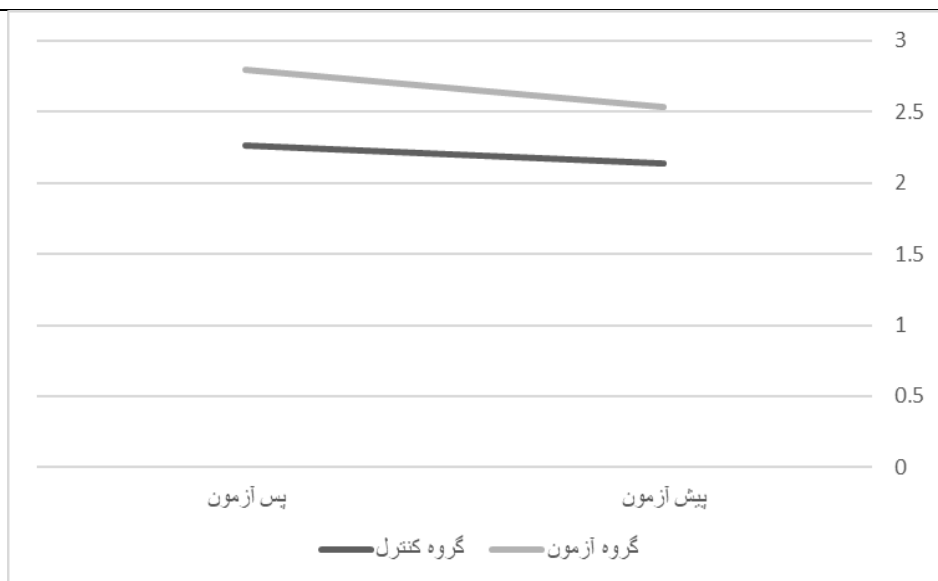

نمودار ۴: مقایسه میانگین نمرات پیش آزمون و پس آزمون تحلیل و استنباط مفاهیم در دو گروه آزمون و کنترل

جدول ۶: خلاصه نتایج آزمون آنالیز کواریانس خواندن و تکمیل متن

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره آزمون (F)	سطح معنی داری	توان آزمون
اثر ثابت	۶۹/۰۴۱	۱	۶۹/۰۴۱	۴۷/۸۵۲	۰/۰۰۱	
اثر پیش آزمون	۶/۰۲۶	۱	۶/۰۲۶	۴/۱۷۷	۰/۰۴۶	
اثر گروه (مداخله)	۰/۸۱۸	۱	۰/۸۱۸	۰/۵۶۷	۰/۴۵۵	۰/۱۱۵
اثر خطا	۸۲/۲۴۰	۵۷	۱/۴۴۳			
اثر کل	۵۱۶/۰	۶۰				

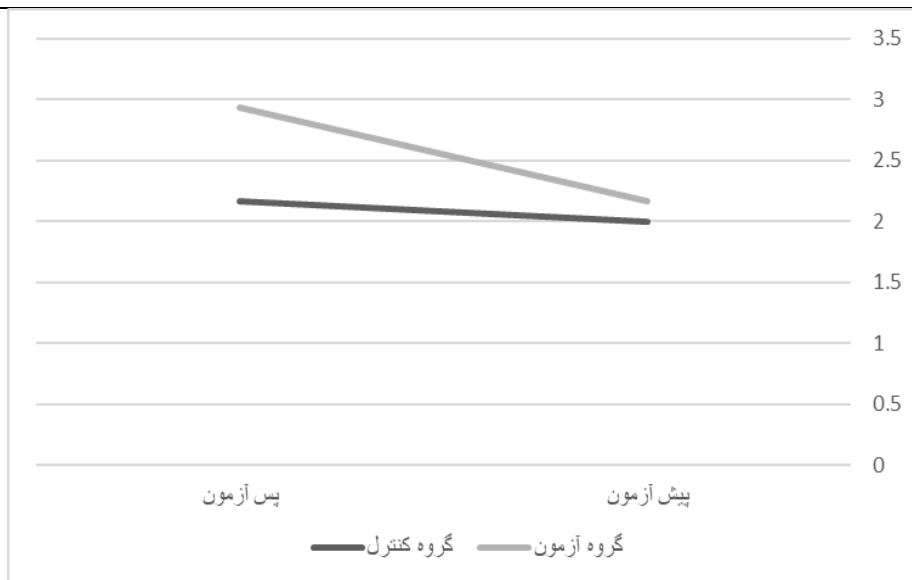
نتیجه آزمون آنالیز کواریانس در مورد خواندن و تکمیل متن در جدول ۶ خلاصه شده است. ملاحظه می‌شود که اثر گروه بر نمره معنی دار نیست ($Sig=0/455 > 0/05$)، بدین معنی که بین دو گروه آزمایش و کنترل تفاوت معنی داری در بهبود نمره خواندن و تکمیل متن وجود ندارد.

نمودار ۵: مقایسه میانگین نمرات پیش آزمون و پس آزمون خواندن و تکمیل متن در دو گروه آزمون و کنترل
جدول ۷: خلاصه نتایج آزمون آنالیز کواریانس تطبیق اطلاعات

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره آزمون (F)	سطح معنی-داری	توان آزمون
اثر ثابت	۱۰۸/۳۸۶	۱	۱۰۸/۳۸۶	۸۹/۱۲۵	۰/۰۰۱	
اثر پیش آزمون	۰/۷۱۵	۱	۰/۷۱۵	۰/۵۸۸	۰/۴۴۶	
اثر گروه (مداخله)	۹/۱۳۲	۱	۹/۱۳۲	۷/۵۰۹	۰/۰۰۸	۰/۷۶۸
اثر خطا	۶۹/۳۱۸	۵۷	۱/۲۱۶			
اثر کل	۴۶۹/۰	۶۰				

نتیجه آزمون آنالیز کواریانس در مورد تطبیق اطلاعات در جدول ۷ خلاصه شده است. ملاحظه می-شود که اثر گروه بر نمره معنی دار است ($0/05 < sig = 0/008$)، بدین معنی که بین دو گروه آزمایش و کنترل تفاوت معنی داری در بهبود نمره تطبیق اطلاعات وجود دارد. باتوجه به میانگین نمرات پس آزمون آموزش علت و معلول تأثیر مثبت و معنی داری بر نمره تطبیق اطلاعات زبان آموزان داشته است. توان آزمون نیز در حد بالای ۰/۷۶۸ است.

نمودار ۶: مقایسه میانگین نمرات پیش آزمون و پس آزمون تطبیق اطلاعات در دو گروه آزمون و کنترل

جدول ۸: خلاصه نتایج آزمون آنالیز کواریانس نمره کل مهارت خواندن

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره آزمون (F)	سطح معنی داری	توان آزمون
اثر ثابت	۴۵۶/۲۷۵	۱	۴۵۶/۲۷۵	۷۹/۹۲۱	۰/۰۰۱	
اثر پیش آزمون	۱۷/۴۴۷	۱	۱۷/۴۴۷	۳/۰۵۶	۰/۰۸۶	
اثر گروه (مداخله)	۱۳۰/۹۰۶	۱	۱۳۰/۹۰۶	۲۲/۹۲۹	۰/۰۰۱	۰/۹۹۷
اثر خطا	۳۲۵/۴۱۹	۵۷	۵/۷۰۹			
اثر کل	۱۱۱۹۲/۰۰۰	۶۰				

نتیجه آزمون آنالیز کواریانس در مورد نمره کل مهارت خواندن در جدول ۸ خلاصه شده است. ملاحظه می شود که اثر گروه بر نمره معنی دار است ($0/05 < sig = 0/001$). بدین معنی که بین دو گروه آزمایش و کنترل تفاوت معنی داری در بهبود نمره کل مهارت خواندن وجود دارد. باتوجه به میانگین نمرات پس آزمون آموزش علت و معلول تأثیر مثبت و معنی داری بر نمره کل مهارت خواندن زبان آموزان داشته است. توان آزمون نیز در حد بالای ۰/۹۹۷ است.

نمودار ۷: مقایسه میانگین نمرات پیش آزمون و پس آزمون نمره کل مهارت خواندن در دو گروه آزمون و کنترل

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهند که راهبرد «علت و معلول» تأثیر معناداری بر بهبود مهارت خواندن فارسی‌آموزان غیرفارسی‌زبان دارد. این راهبرد با تقویت توانایی تحلیل روابط بین جملات و مفاهیم، زبان‌آموزان را قادر می‌سازد تا متون را بهتر درک کرده و آن‌ها را به شیوه‌ای منطقی‌تر پردازش کنند. مطالعات پیشین نیز بر اهمیت راهبردهای شناختی در بهبود مهارت‌های خواندن تأکید داشته‌اند. در این پژوهش، مشاهده شد که استفاده از راهبرد «علت و معلول» توانست پیشرفت قابل‌توجهی در درک متن‌های عمومی، کاربردی و تخصصی ایجاد کند. این موضوع نشان می‌دهد که آموزش این راهبرد در کلاس‌های زبان فارسی می‌تواند به‌عنوان یک روش کارآمد برای تقویت مهارت خواندن به کار رود. با این حال، عدم تأثیر معنادار در بخش تحلیل و استنباط مفاهیم و تکمیل متن نشان می‌دهد که این راهبرد به‌تنهایی برای تمامی جنبه‌های خواندن کافی نیست. این مسئله می‌تواند ناشی از پیچیدگی بیشتر این بخش‌ها باشد که نیازمند روش‌های مکملی مانند استنباط و خلاصه‌سازی است. به نظر می‌رسد که ترکیب راهبرد «علت و معلول» با سایر تکنیک‌های آموزشی می‌تواند به بهبود همه‌جانبه مهارت خواندن کمک کند.

از آنجاکه این پژوهش تنها بر گروهی از زبان‌آموزان مبتدی غیرفارسی‌زبان متمرکز بود، پیشنهاد می‌شود که تحقیقات آینده اثرات این راهبرد را بر سطوح پیشرفته‌تر زبان‌آموزی بررسی کنند. همچنین، بررسی تأثیر این راهبرد در محیط‌های مختلف آموزشی، از جمله آموزش‌های آنلاین و کلاس‌های حضوری، می‌تواند به درک بهتر از کارآمدی آن کمک کند.

در مجموع، یافته‌های این پژوهش نشان داد که راهبرد «علت و معلول» می‌تواند به‌عنوان یک روش آموزشی مؤثر در بهبود مهارت خواندن زبان آموزان غیرفارسی‌زبان مورد استفاده قرار گیرد. این راهبرد به‌ویژه در درک متون عمومی و کاربردی بسیار مفید است و می‌تواند به‌عنوان بخشی از برنامه‌های آموزشی زبان فارسی به کار گرفته شود. ترکیب این راهبرد با سایر روش‌های آموزشی می‌تواند منجر به پیشرفت جامع‌تری در مهارت‌های خواندن زبان‌آموزان شود.

مشارکت نویسندگان

مشارکت یکسان.

تشکر و قدردانی

این مقاله مستخرج از پایان‌نامه نویسنده دوم (سید حسین موسوی حرمی) بوده است.

تعارض منافع

«هیچ‌گونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است»

منابع

- احمدی، حمیرا، محمودی، عثمان، صالح، جبار، و کریمیان‌پور، غفار (۱۳۹۳). مقایسه اختلال‌های خواندن در بین دانش‌آموزان یک‌زبانه و دوزبانه. *سلامت روان کودک*، ۱(۱)، ۲۷-۳۶.
- احمدی جعفری، منصوره (۱۳۹۹). مبانی نظری مهارت‌های آموزش زبان فارسی به غیر فارسی‌زبانان. *مطالعات آموزش بین‌المللی زبان فارسی*، ۶(۱۰)، ۵۹-۷۶.
- تهوری، زهرا، سعیدی، زری (۱۳۹۹). سبک‌های یادگیری و مهارت خواندن فارسی‌آموزان غیر فارسی زبان سطح پیشرفته، *نشریه مطالعات آموزش زبان فارسی*، ۶(۱۱)، ۹۴-۷۵.
- حقانی، مستانه (۱۳۸۳). به‌کارگیری آموزش راهبردهای خواندن در قدریس این مهارت. *متن پژوهی ادبی*، ۷(۲۰)، ۱۳۴-۱۰۰.
- جمال‌الدین، فرانک، کامیابی گل، عطیه و تفضلی، دارا (۱۴۰۱). تحلیل نظام‌مند پژوهش‌های آموزش و یادگیری زبان به کمک فناوری در ایران. *پژوهش‌نامه آموزش زبان فارسی به غیر فارسی‌زبانان*، ۱۱(۲۴)، ۴۵-۶۰.
- زرین فرد، شکیبیا، رحیمی، مهرک و محسنی، احمد (۱۳۹۹). بررسی تأثیر کلاس معکوس بر مهارت خواندن زبان انگلیسی. *نشریه علمی فناوری آموزش*، ۱۴(۳)، ۵۵۱-۵۳۷.
- شکری، یدالله، نقش‌بندی، شهرام، اسماعیلی، عصمت؛ و استادزاده، زهرا (۱۳۹۶). مهارت درک خواندن فارسی‌آموزان غیرایرانی: مطالعه تأثیر کاربرد متون ساده‌شده گلستان بر آن. *پژوهش‌نامه آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان*، ۶(۱)، ۱۵۲-۱۳۵.
- طباطبایی، عزت (۱۳۹۱). ارزیابی مهارت خواندن. *همایش میان رشته‌ای آموزش و یادگیری زبان*.
- قنسولی هزاره، بهزاد؛ و الهی، مجید (۱۳۸۹). اعتبارسنجی پرسش‌نامه منبع کنترل و بررسی ارتباط آن با پیشرفت زبان انگلیسی عمومی (مقاله علمی وزارت علوم). *مهارت‌آموزش زبان*، ۲(۱) ۱۴۳-۱۱۸.

صحرائی، رضا مراد، حسینی، زهراسادات؛ و صدیقی فر، زهره (۱۴۰۰). تأثیر نقشه مفهومی بر تقویت مهارت خواندن و انگیزه فارسی‌آموزان خارجی. *زبان‌پژوهی*، ۱۳ (۴۱) ۱۰۷-۱۳۵.

صحرائی، رضامراد، و عبداللهی پارسا، طاهره (۱۴۰۳). بررسی روند رشد ساخت فعل در نوشته‌های فارسی‌آموزان کره‌ای (سطح پایه و میانی) بر اساس رویکرد کاربردبنیان. *پژوهش‌نامه آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان*، ۱۳(۲)، ۱۰-۲۵.

Ashley M. Hoover .2009.An Investigation of Teaching Cause and EffectTechnique.Sierra Nevada College: unpublished master degree.

Chen, C.-C., & Wu, Y.-H. (2023). The Effects of Extensive Reading on Vocabulary Acquisition and Reading Fluency of EFL Learners. *TESOL Quarterly*, 57(2), 374-395.

Cheng, X., & Li, S. (2023). The impact of explicit text structure instruction on L2 learners' reading comprehension: A meta-analysis. *Reading in a Foreign Language*, 36(2), 1-23.

Grabe, W. (2009). *Reading in a second language: Moving from theory to practice*. Cambridge University Press.

Wang, Q., & Liu, X. (2023). The impact of digital storytelling on L2 learners' reading motivation and engagement: A case study in a Chinese EFL context. *Journal of Second Language Learning*, 12(2), 187-212.